

Однак, залізо, марганець, магній, титан, натрій, калій, кальцій, цирконій, ніобій і літій є природними домішками, що пов'язані з процесами руйнування материнських порід і формують природну геохімічну спеціалізацію території Оболонської низовини.

Серед елементів антропогенного походження, можна назвати свинець, нікель, кобальт, ванадій, цинк і мідь, вміст яких у визначених кількостях є токсичним для рослин. Названі хімічні елементи концентруються переважно у верхніх горизонтах ґрунтового профілю (до 40 см), що пов'язано з біоаккумуляцією та їх техногенним походженням. Крім того, природний геохімічний фон формується під впливом водоносного горизонту, який в межах Оболонської низовини знаходиться близько до поверхні і характеризується наявністю катіонів Na, K, Ca та аніонів HCO_3 , SO_4 , Cl. Такий склад підземних вод, разом з регіональною аридизацією клімату, сприяє природному засоленню ґрунтів і формуванню содових покладів на ділянках збіднених рослинністю.

ВИДОВА РІЗНОМАНІТНІСТЬ ГРИБІВ ВІДДІЛУ BASIDIOMYCOTA В НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРИРОДНОМУ ПАРКУ «ЗАЛІССЯ»

Батечко Є.В., Зацепанюк Л.В.

Семиполківський НВК Калитяської селищної ради, Київська область
Мала академія наук України

Світ живої природи охоплює незліченну кількість біологічних систем різних рангів і різного рівня організації, пов'язаних між собою та з навколишнім середовищем величезною кількістю хімічних сполук і функціональних зв'язків. Значну увагу привертають, екологічні особливості грибів їхня функціональна роль у процесах, що відбуваються в мікро- та макросвіті [1]. Викликають подив особливості розповсюдження, широта таксонів, морфологічних форм і життєвих стратегій грибів та їхніх взаємозв'язків із іншими компонентами біоти. Тому морфофункціональні особливості грибів та еколого-біохімічні механізми взаємодій із іншими організмами, включно з людиною є надзвичайно актуальними серед сучасних біологічних досліджень.

Як відомо гриби не містять хлорофілу і неспроможні синтезувати необхідні для життєдіяльності органічні сполуки афототрофно. Це гетеротрофні організми, які отримують поживні речовини осмोटрофно - завдяки всмоктуванню усією поверхнею талому, максимально зануреного в субстрат. Деякі грибоподібні організми (міксомікотові й акразіомікотові слизівки) живляться ще й фаготрофно [2].

Перш за все, гриби – це потужні біологічні деструктори речовин природного походження. Особливо важлива роль грибів у розщепленні целюлози в зв'язку з великою інтенсивністю синтезу цієї сполуки автотрофними організмами та нагромадження у природі рослинних решток. Водночас гриби здатні руйнувати лігнін та інші сполуки, що входять до складу деревини, і, таким чином, мають незамінне значення як редуценти в лісових екосистемах [3]. Розщеплюючи складні за структурою карбоновмісні сполуки, гриби відіграють надзвичайно важливу екологічну роль, засвоюючи

недоступну іншим організмам енергію органічних речовин, що містяться в рештках деревини рослин, і трансформуючи її у форму, придатну до використання іншими компонентами біоценозів. Величезна кількість видів грибів перебуває в постійних симбіотичних зв'язках з вищими або нижчими рослинами. За таких умов гриби як гетеротрофний компонент багатофункціонального біотичного комплексу (мікориза, лишайник) синтезують і виділяють у середовище біологічно активні речовини, ензими, органічні кислоти, хелатори металів, здійснюючи перетворення хімічних сполук та іонів до форм, придатних для засвоєння в рослинних клітинах [4].

Робота була спрямована на вивчення видового складу грибів у лісах Національного природного парку «Залісся». В результаті дослідження місць зростання грибів було частково вивчене видове розмаїття макроміцетів відділу Basidiomycota. Виявлено 34 види грибів, що належать до 5 порядків: Boletales 13 видів (38%), Agaricales 12 видів (35%), Russulales 4 види (12%), Cantharellales 4 види (12%), Phallales 1 вид (3%) та представлені 14 родинами. Найчисленнішою є родина Boletaceae - 10 видів (21%). Інші родини розмістились в такому порядку: Russulaceae - 4 види (12%), Agaricaceae, Tricholomataceae по 3 види (9%), Paxillaceae, Cantharellaceae, Hydnaceae, Amanitaceae по 2 види (6%), Phallaceae, Girdontaceae, Ficistulinaceae, Phisalacriaceae, Pleurotaceae, Strophariaceae по 1 виду (3%).

Маршрутно польові дослідження показали, що найбагатшим на видове різноманіття грибів є листяний ліс - 24 види макроміцетів, хвойний - 22 види, мішаний - 15 видів.

Таблиця 1. Видовий склад відділу Basidiomycota в НПП «Залісся»

Назва виду	Листяний ліс	Хвойний ліс	Мішаний ліс
Порядок Болетальні (Boletales)			
Родина Болетові (Boletaceae)			
1. Маслюк звичайний (Suillus luteus (L.: Fr.) S.F. Gray)		+	
2. Моховик тріщинуватий (Xerocomus chrysenteron (Bull.: St-Am) Quel.)	+	+	
3. Польський гриб (Boletus badius Fr.)		+	+
4. Білий гриб, боровик (Boletus edulis Bull.: Fr.)	+	+	
5. Чортів гриб (Boletus satanas Lenz)	+		+
6. Гірчак (Tylopilus felleus (Bull.: Fr.) Karst.)		+	+
7. Осиковик, підосиковик, бабка червона (Leccinum aurantiacum (Bull.: St-Am) S.F. Gray)	+		+

8. Підберезовик білий (<i>Leccinum holopus</i> (Rostk. apud Sturm) Watl.)	+		
9. Підберезовик, бабка темна (<i>Leccinum scabrum</i> (Bull.: Fr.) S.F. Gray)	+		
10. Боровик бронзовий, темно-каштановий (<i>Boletus aereus</i> Bull.)	+		
Родина Свинухові (Paxillaceae)			
11. Свинуха чорноповстиста (<i>Paxillus atrotomentosus</i> (Batsch: Fr.) Fr.)		+	
12. Свинуха тонка (<i>Paxillus involutus</i> (Batsch: Fr.) Fr.)	+	+	+
Родина Гіродонтові (Gyrodontaceae)			
13. Синяк (<i>Gyroporus cyanescens</i> (Bull.: Fr.) Quel)	+		+
Порядок Агарикальні (Agaricales)			
Родина Плевротові (Pleurotaceae)			
14. Плеврот черепчастий, глива (<i>Pleurotus ostreatus</i> (Jacq.: Fr.) Kumm.)	+	+	
Родина Фізалакрієві (Phisalacriaceae)			
15. Опеньок осінній справжній (<i>Armillariella mellea</i> (Vahl.: Fr.) Karst)	+	+	
Родина Рядовкові (Tricholomataceae)			
16. Зеленушка, рядовка зелена (<i>Tricholoma flavovirens</i> (Pers.: Fr.) Lund. Et Nannf.)		+	
17. Рядовка сipa (<i>Tricholoma portentosum</i> (Fr.) Quel. S. auct. Non Sck)		+	
18. Рядовка чорно луската (<i>Tricholoma astrosquamosus</i> (Chev.) Sacc.)		+	
Родина Печерицеві (Agaricaceae)			
19. Гриб-зонтик сосковидний (<i>Macrolepiota mastoidea</i> (Fr.) Sing.)	+	+	
20. Порхавка гігантська (<i>Calvatia gigantea</i> (Pers.) Lloyd.)	+	+	+
21. Дошовик коричневий		+	+

(*Lycoperdon umbrinum* Pers.)

Родина Строфарієві (Strophariaceae)

22. Опеньок сірчано-жовтий
несправжній (*Hypholoma fasciculare*
(Huds.: Fr.) Kumm.)

+

+

Родина Фістулінові (Fistulinaceae)

23. Печіночниця звичайна (*Fistulina*
hepatica Schaeff.: Fr.)

+

Родина Мухоморові (Amanitaceae)

24. Мухомор червоний (*Amanita*
muscaria (L.: Fr.) Hook)

+

+

+

25. Бліда поганка, мухомор
зелений (*Amanita phalloides* (Vaill.:
Fr.) Secr)

+

+

+

Порядок Сироїжкові (Russulales)

Родина Сироїжкові (Russulaceae)

26. Сироїжка зелена (*Russula*
aeruginea (Schaeff.: Secr.) Fr.)

+

27. Сироїжка жовта (*Russula fragilis*
Rom. Apud Lindbl.)

+

+

28. Сироїжка харчова (*Russula*
versa Fr.)

+

+

29. Рижик смачний (*Lactarius*
deliciosus (L.: Fr.) S.F. Gray)

+

+

+

Порядок Лисичкові (Cantharellales)

Родина Гіднові (Hydnaceae)

30. Іжовик жовтий (*Hydnum*
Repandum Fr.)

+

+

+

31. Іжовик черепи частий (*Sarcodon*
imbricatus (Fr.) Karst)

+

+

Родина Лисичкові (Cantharellaceae)

32. Лисичка справжня (*Cantharellus*
Cibarius Fr.)

+

+

33. Лисичка несправжня
(*Hygrophoropsis aurantiaca* (Fr.) R.
Mre)

+

+

Порядок Фаллосові (Phallales)

Родина Веселкові (Phallaceae)

34. Веселка звичайна (*Phallus*
impudicus L.: Pers.)

+

+

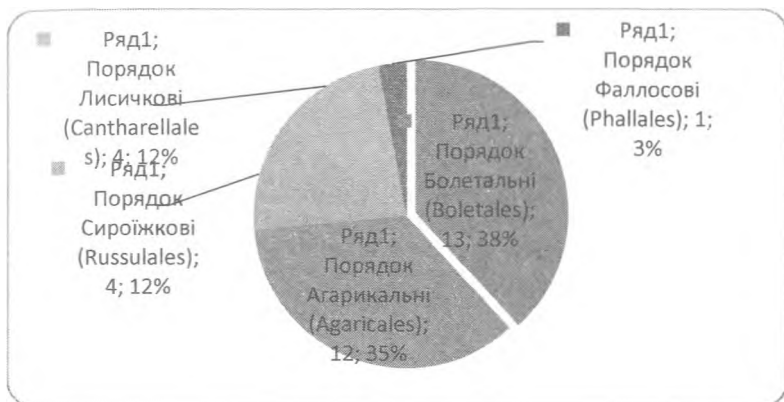

Рис. 1. Розподіл відділу Basidiomycota по порядках

Максимальна кількість видів грибів зустрічається у середньовікових (60-90 років) лісах їх може нараховуватись до 90 видів. Досліджуваний нами лісовий масив 70-80 річного віку, а тому ми переконані, що наші дослідження видового різноманіття грибів на даній території є частковими й потребують продовження.

На конкретних територіях складених маршрутів високою часткою трапляння відзначились польський гриб (*Imleria badia*) та маслюк звичайний (*Suillus luleus*). Надзвичайно рідко траплялись такі види: веселка звичайна (*Phallus impudicus*), печіночниця звичайна (*Fistulina hepatica*), синяк (*Gyroporus cyanescens*).

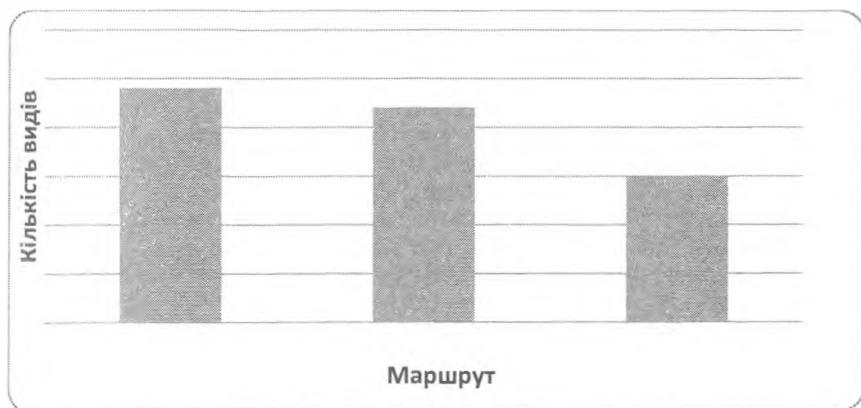

Рис. 2. Кількісний розподіл видів відділу Basidiomycota по досліджуваних маршрутах НПП «Залісся»

Таким чином, вперше досліджено та частково описано видовий склад грибів відділу Basidiomycota у лісових біоценозах Національного природного парку «Залісся», проведено систематичний та екологічний аналіз регіонального грибного фонду та виявлено у генофонді Національного природного парку «Залісся» червонокнижний вид *Boletus aereus* Bull.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурова Л. Т. Загадочный мир грибов — М.: Наука, 1991. — 97с.
2. Екологія грибів: монографія / Антоняк Т. Л. та ін.// Львів: ЛНУ ім Івана Франка, 2013 — 628 с.
3. Шевченко С. В. Циліурік А. В. Лесная фитопаталогия. — К.: Вища школа, 1986 — 384 с.
4. Циліурік А. В. Грибы лесных биоценозов: Атлас — К.: Высшая школа, 1989 — 255 с.

ВИДОВА РІЗНОМАНІТНІСТЬ ОРНІТОФАУНИ ЛАНДШАФТНОГО ЗАКАЗНИКА «КАЛИТЯНСЬКІ ДАЧІ»

Садуллаєва К.К., Заціпанюк Л.В.

Семиполківський НВК Калитянської селищної ради, Київська область
Мала академія наук України

Внаслідок бурхливого розвитку промисловості та сільського господарства розбудови міст, селищ розширення сітки автомобільних доріг осушення боліт та зміна повноводних рік привели до сильних змін ландшафтів флори та фауни дикої природи. Охорона природи Київщини та раціональне її природокористування стали набувати все більш гострого соціального, економічного та екологічного значення.

Процес антропозації природних ландшафтів продовжується і зміні природних екосистем набувають з кожним роком все більших ширших масштабів. Людина, її господарча діяльність, стала одним з найсильніших чинників як позитивного, так і негативного впливу на стан навколишнього природного середовища — природних ландшафтів, екосистем, біотопів, популяцій окремих видів. Природньо виникає необхідність збереження унікальних ландшафтів, рідкісних та зникаючих видів рослин, тварин та всього генофонду для майбутніх поколінь [1].

Україна як держава робить значні зусилля для збереження свого біологічного та ландшафтного різноманіття. Постановою Кабінету Міністрів України №439 від 12 травня 1997 року «Про Концепцію збереження біологічного різноманіття України» основними напрямками діяльності щодо збереження видів та популяцій є організація постійних спостережень (моніторинг) за станом видів та популяцій [2].

Особлива увага приділяється вивченню лісових біоценозів, що сьогодні відіграють винятково важливу ґрунтозахисну, водорегуляторну, санітарно-гігієнічну роль. Ліси є джерелом деревини та різних недревних продуктів. З кожним роком підвищується їх захисна та рекреаційна роль.